

Управління освіти Шосткинської міської ради
Шосткинський дошкільний навчальний заклад № 3 «Ведмежатко»

Доповідь до семінару
«Особливості формування навичок
гри на музичних інструментах
у дошкільників»

Підготувала
музичний керівник ДНЗ № 3
«Ведмежатко», м. Шостка
Косенко Світлана Іванівна

2014 р.

Основною формою музичного виховання та навчання в дитячому садку є музичні заняття. Вони об'єднують різні види музичної діяльності: співи, слухання музики, музично-ритмічні рухи, гру на дитячих музичних інструментах.

Гра на музичних інструментах приносить дітям велике задоволення, організовує їх, втягує в активне музикування, виховує увагу, навички ансамблевого виконання, розвиває пам'ять, музично-слухові уявлення, чуття тембру, ритму, форми.

Навчати дітей грі на музичних інструментах потрібно цікаво, змістовно та послідовно. Щоб урізноманітнити процес навчання та максимально досягти результату необхідно використовувати різноманітні методичні прийоми: показ ілюстрацій, іграшок, використання музично-дидактичних ігор, фланелеграфу музичних сходинок, слухання музики в запису та інші.

Для формування навичок гри на музичних інструментах в дошкільному навчальному закладі потрібно використовувати групові та індивідуальні форми роботи.

Фронтальні музичні заняття є основною формою організації музичної діяльності. І як організаційна форма вони мають відрізнятися гнучкістю й варіативністю за будовою. На таких заняттях гра на музичних інструментах використовується на всіх етапах заняття та у всіх видах музичної діяльності (музично-ритмічних вправах, слуханні, співах, музичних іграх й таночках).

Знайомство з музичними інструментами починають вже з наймолодшими дітьми. Раннє музичне навчання відіграє істотну роль у музичному розвитку дитини, тому перші музичні враження треба подавати дітям у цікавій ігровій формі. Навчання починаються з групи ударних інструментів, які не мають звукоряду. Заняття проводяться з невеликими групами дітей та індивідуально. Використовуються музичні інструменти і в повсякденному житті, щоб закріпити у дітей навички відчуття ритму музики.

Діти молодшого дошкільного віку вже можуть грати на бубоні, дерев'яних ложках, кубиках, брязкальцях, музичних молоточках, барабані, дзвіночку. У цьому віці вони можуть починати знайомитися з металофоном. Він досить простий у використанні, не вимагає постійного налаштування, як струнні інструменти. Діти вже знайомі з тембром цього інструменту, прийомами гри.

Існує кілька способів навчання грі на мелодійних музичних інструментах: за допомогою нот, по слуху та з використанням кольорових та цифрових позначок. В дитячому дошкільному закладі саме останній спосіб використовується дуже широко.

Відомо, що найбільший розвиваючий ефект навчання досягається лише під час гри на слух. Цей спосіб вимагає постійного розвитку слуху, слухової підготовки. Починаючи з молодшого віку необхідно спонукати дітей прислухатися до звуків мелодії, порівнювати їх, розрізняти по висоті. Щоби накопичувати слуховий досвід, розвивати слухову увагу дітей, треба використовувати дидактичні посібники, що моделюють рух мелодії вгору, вниз, на місці. Це може бути музична драбинка або метелик, що

переміщається з квітки на квітку, зі сходинки на сходинку (ноти) тощо. Одночасно проспівуються звуки мелодії за відповідною висотою.

Методика навчання дітей гри на музичних інструментах по слуху побудована на поступовому розширенні діапазону поспівок. Спочатку дитина грає мелодію, побудовану на одному звуці. Перш ніж відтворити мелодію, вона слухає її у виконанні музичного керівника, який спочатку співає її, привертаючи увагу до того, що звуки мелодії не відрізняються по висоті, потім грає на металофоні і одночасно співає. Проспівування поспівок дозволяє дітям краще уявити напрямок руху мелодії, розвиває музично-слухові уявлення.

Після того, як діти навчилися передавати ритмічний малюнок різних мелодій, побудованих на одному звуці, освоїли прийоми гри на металофоні, переходжу до ігор-поспівок, побудованих на двох сусідніх звуках. Щоби полегшити дітям розуміння розташування звуків по висоті, необхідні такі прийоми: викладання звуків-кружечків на різній висоті на фланелеграфі, приспівування, показ рукою руху мелодії, дидактичні посібники та ігри.

В роботі з дітьми середнього та старшого дошкільного віку діапазон поспівок розширюється. Діти вже краще орієнтуються в розташуванні звуків мелодії, діють більш самостійно. Навчаючи гри на музичних інструментах, обов'язково потрібно враховувати індивідуальні можливості кожної дитини. Деякі діти досить легко підбирають поспівки, з іншими необхідна більш детальна підготовча робота.

Після того, як металофон освоєний, діти старшого дошкільного віку навчаються гри на інших мелодійних інструментах – струнних, духових, клавішно-язичкових. Кожна дитина може поступово оволодіти грою на декількох музичних інструментах. Для цього необхідно поєднання індивідуальної роботи з дітьми і роботу по підгрупах, а також з усією групою.

Освоєння нового інструменту потрібно починати зі знайомих поспівок (на одному, двох, трьох звуках), які діти підбирають по слуху після знайомства з прийомами гри, способами звуковидобування.

Важливо, щоби діти відчули виразні можливості нових інструментів, навчилися використовувати різноманітність тембрових фарб. У старшому дошкільному віці діти вже усвідомлюють, що за допомогою кожного інструмента, навіть який не має звукоряду, можна передати певний настрій.

Таким чином, навчання гри на музичних інструментах включає в себе три етапи:

- на першому – діти слухають і запам'ятовують мелодії, проспівують їх, знайомляться з прийомами гри;
- на другому – підбирають поспівки;
- на третьому – виконують їх за своїм бажанням.

Засвоєння навичок гри краще починати з групи ударних.

При гри на бубоні можна отримувати різні за силою і характером звуку залежно від того, де (в центрі чи ближче до рами) і як робиться удар (пальцями чи долонею). Бубон тримати в лівій руці вертикально. Якщо він із

дзвіночками, можна видобувати звук, піднімаючи руку з бубоном угору, роблячи «струшуючі» рухи.

При грі на трикутнику треба вдаряти металевою паличкою по середині горизонтальної частини; тремоло досягається частими, але не сильними ударами по двох сторонах трикутника. Трикутник тримають за шнурок лівою (або правою, якщо дитина лівша) рукою, грають стоячи. Можна підвісити трикутник на спеціальну підставку, яка має стійку основу. Вона ставиться на стілець або стіл і дитина сидить. При ударі металева паличка повинна пружно відскакувати, що не «гасити» звук. Зняти звучання можна, доторкнувшись рукою до трикутника.

Маракаси вимагають певної навички гри, щоби добитися точного ритмічного виконання в ансамблі з іншими інструментами. Ними можуть користуватися фізично сильніші діти. На початку оволодіння грою на маракасах інструмент тримають двома руками.

Гра на металофоні, ксилофоні, дзвіночках залежить від уміння володіти молоточком, бо від точності удару по середині пластинки залежить якість відтворюваного звуку. Кисті рук повинні знаходитися, як і сам інструмент трохи нижче пояса. Молоточок має вільно лежати на вказівному пальці (над нігтем і другою фалангою) та підтримуватися великим пальцем. Кінець ручки повинен вільно тримати і «розкачувати» молоточок (рух аналогічний другому способу гри на парних кастаньєтах), що дасть змогу відчувати масу молоточка, його опір.

Етапи роботи з розділу «Гра на музичних інструментах» нагадують етапи з інших видів музичної діяльності:

- Заняття 1. Ознайомлення з музичним твором. Аналіз його за фразами. Показ виконання твору дорослим. Добір музичних фраз на металофоні, відстукуванням ритму тощо.

- Заняття 2, 3. Розучування п'єси, робота над стрибками в мелодії, над складним пунктирним ритмом, над з'єднанням музичних фраз між собою.

- Заняття 4, 5. Закріплення, характерне виконання музичної п'єси.

При всій різноманітності групових форм роботи з навчання дітей грі на музичних інструментах, найефективнішою формою, все ж таки, вважається індивідуальне заняття. Такі заняття можуть проводитись як в першій, так і в другій половині дня. Тривалість занять 3-5 хвилин. На індивідуальному занятті досить ставити одне невелике завдання. Роботу проводити з солістами чи з тими дітьми, що з якихось причин відстають або недостатньо засвоїли навички гри на тому чи іншому інструменті.